Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль и гр. кат. святъ) о 5-ой годинѣ по полудни.

Администрація вôдъ ч. 8 улиця Чарнецкого.

Редакція ул. Францісканьска ч. 10, двери 10.

Письма приймають ся лишь франкованî.

Рекламаціи неопечатанî вôльнî вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Ґазеты Львôвскои“.

Предплата у Львовѣ въ Администраціи „Ґазеты Львôвскои“ и въ ц. к. Староствахъ на провинціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року . 1 зр. 20 к.
на чверть року . 60 к.
мѣсячно . . . . 20 к.
Поодиноке число 1 кр.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . . . 45 к
Поодиноке число 3 кр

Ч. 162. | Нинѣ: Завтра: | гр. к. Симеона юр. Маріѣ Магд. | рим. к. Ґуставы Стефана | Второкъ 21 липня (2 серпня) 1892 | Всходъ сонця 4 г 39 м.; заходъ 7 г 32 м Баром. 760 терм + 27·4° + 12·3°. | Рôкъ II.

Письмо Є. Ексц. п. Президента міністрôвъ ґр. Таффого.

Є. Ексц. п. Президентъ міністрôвъ выславъ въ справѣ енерґічного приготовленя средствъ охороны вôдъ грозячои небезпечности холеры слѣдуюче письмо до Є. Екс. п. Намѣстника ґр. Баденіого:

„Ваша Ексцеленціє!

Коли холера навѣстить якій край, то есть се для него найбôльше нещасте, яке лишь може его стрѣтити. Бо холера убивае не лише богато людей, але мае и иншî, дуже сумнî наслѣдки: она руйнуе звязь родинну, выдае на поталу нуждѣ богато вдôвъ и сирôтъ, зменшае силу робочу и заробокъ родинъ, навѣщеныхъ пошестію, нищить добробытъ народу и его силу податкову, а вкôнци зменшае и его силу военну.

Се нещасте дало бы ся чути далеко бôльше въ Галичинѣ, Володимиріи и В. Княжествѣ краковскôмъ, бо се край такій що по довгôмъ невôдраднôмъ застою що лишь вôдъ кôлькадесяти лѣтъ зачинае пôдносити ся морально и матеріяльно. А пошесть здержала бы той поступъ, а що гôрше, навѣть цофнула бы той край назадъ.

Отже коли въ кождôмъ краю мусять дотычнî власти старати ся недопустити холеры до границь его, то въ Галичинѣ треба о се ще тымъ бôльше старати ся, а се разъ зъ тои причины, яку я подавъ повысше, а друге тому, що на край сей теперъ, такъ якъ въ богато епокахъ его исторіѣ, припадае гарна, але незавидна задача: бути заборoломъ для прочихъ королествъ и краѣвъ монархіѣ, а то и для цѣлои Европы въ виду небезпечности, що грозить зъ пôвночи и зô всходу.

Черезъ те задача властей, покликаныхъ до адміністраціѣ того краю, есть дуже трудна и отвѣчальнôсть за ню велика. Центральному правительству у Вѣдни, а особливо міністерству справъ внутрѣшныхъ, яко найвысшôй власти санітарнôй, прислугуе вправдѣ найвысша управа, выдаване загальныхъ правилъ и т. п., однакожь найтруднѣйша и найважнѣйша частина тои задачѣ т. е. власть выконуюча въ краю, выдаване потрѣбныхъ заряджень мѣсцевыхъ, безнастанный наглядъ всѣхъ пригодъ на поли санітарнôмъ, выводъ зъ нихъ вôдповѣдныхъ наслѣдкôвъ, скоре енерґічне выконуване выданыхъ заряджень, обдумане того, що може стати ся и т. п. — те все належить до обовязкôвъ Вашои Ексцеленціѣ и пôдданыхъ Вамъ властей політичныхъ.

Я не сумнѣваю ся, що дбалôсть у выконуваню обовязкôвъ, оглядность, енерґія и патріотизмъ Вашои Ексцеленціѣ, котрî то прикметы певно удасть ся Вамъ впоѣти и въ пôдданыхъ Вамъ урядникôвъ всѣхъ катеґорій особливо зъ огляду на сю задачу, котра теперь на нихъ жде, — додасть Вашôй Ексцеленціи силы въ борбѣ противъ тои страшнои пошести.

На жаль я таки не можу затаѣти обавы, що мимо всѣхъ старань, годѣ буде зарадити тому, щобы холера зовсѣмъ не дôстала ся въ нашî границѣ, а то зъ такихъ причинъ: границя, що дѣлить насъ вôдъ сусѣдной державы, есть довга и переважно суха; вôдтакъ она обсаджена незвычайно сильными вôддѣлами заграничного вôйска; до того частина граничного населеня Галичины занимае ся мабуть пачкарствомъ и взагалѣ характеръ граничного населеня такій, що бôльша частина его заховувала ся дотеперь въ виду пошести апатично, а друга частина его, котрои близше не потребую называти, попадала въ величезный а небезпечный страхъ. Такъ отже коли бы холера перейшла нашî границѣ тогды далеко важнѣйша и труднѣйша задача жде на адміністрацію краеву. Тогды треба буде здержати холеру въ самôмъ краю, по змозѣ не дати ѣй розширюватись, а напады еѣ на поодинокî громады нищити въ самôмъ зародѣ.

Въ рескриптѣ міністеріяльнôмъ, пересланôмъ Вашôй Ексцеленціи, находить ся цѣлый рядъ заряджень, котрыхъ треба въ такôмъ случаю ужити. Богато цѣнныхъ поученъ находить ся такожь въ инструкціи зъ р. 1886 и въ приписахъ десинфекційныхъ зъ р. 1887.

Однакъ хочь бы власти адміністраційнî хотѣли и зъ найбôльшою посвятою выконувати тî приписы у всѣхъ галузяхъ, то таки сила ихъ за мала, щобы могла осягнути бажану мету. Поодинокî повѣты адміністраційнî дуже широкî, громадъ и обшарôвъ двôрскихъ и населеня дуже богато, а урядникôвъ адміністраційныхъ, що знають мѣсцевî и личнî вôдносины, мало; въ громадахъ служба санітарна не зъорґанізована, а богато вôйтôвъ неспосôбныхъ — все те есть перешкодою въ тôй труднôй и такъ многоважнôй борбѣ.

Передовсѣмъ розходить ся тутъ о вже наказану приготовляючу дѣяльнôсть, т. е. о асанацію (утворене здоровыхъ вôдносинъ) громадъ и обшарôвъ двôрскихъ въ краю. Де суть якî хибы въ тôмъ взглядѣ, то треба ихъ сейчасъ розслѣдити и усунути. Длятого староствамъ трудно буде дати собѣ зъ тымъ раду.

Заряджения, котрî треба выдати передъ выбухомъ епідеміѣ, належать въ бôльшôй части до самостойного обсягу дѣланя громадъ и обшарôвъ двôрскихъ. И вже зъ тои причины

Холера

еѣ историія, причины и способы, якъ вôдъ неи стеречи ся.

Нема вже сумнѣву, що страшный ворогъ людского житя, пошесть азійска, котра сотками на день забирае людей тамъ, де разъ загнѣздить ся, зближае ся въ Россіѣ чимъ разъ бôльше до насъ. Нинѣ обняла она въ Россіи вже величезнî просторы: вôдъ Ташкенту въ Туркестанѣ ажь поза Харкôвъ на Украинѣ а вôдъ Баку ажь поза Нижный Новгородъ. Нема сумнѣву, що пошесть та, буде ширити ся и дальше, бо разъ же и пора теперь догôдна, а вôдтакъ въ Россіи и правительство и самъ народъ мало о то дбають, щобы якось боронити ся вôдъ сего ворога; тамъ, видко, придержують ся тои пословицѣ: „Кому на вѣкъ, тому й на лѣкъ“ а не памятають на то, що: Стереженого Богъ стереже! Тожь найвысша пора пôзнати сего ворога близше и заздалегôдь приготовити ся до борбы зъ нимъ, наколибъ вже такъ було призначено, щобы вôнъ не мавъ насъ оминути.

Холера то пошесть стара якъ свѣтъ, але въ Европѣ стала она звѣстна лише що вôдъ 1817 р., коли то першій разъ рушила поза границѣ Индіѣ. Въ нашôй мовѣ есть дуже добре слово на таку слабôсть, якъ холера; мы кажемо що холера то „пошесть“, и зовсѣмъ справедливо, бо она иде по людехъ, а якимъ способомъ, то побачимо пôзнѣйше. Вôтчина холеры — то багнистî стороны надъ рѣками Ґанґесомъ и Брамапутрою у всхôднôй Индіи въ Азіи и тому то найсильнѣйшу холеру звуть такожь индійскою або азійскою пошестію. Въ Индіи була вже холера звѣстна на кôлька тысячѣвъ лѣтъ передъ Христомъ, а тамъ звуть еѣ „мордешінъ“ або „модаші“, а декотрî французскî писателѣ зробили зъ того „mort de chien“ (мор де шіен), що значить по нашому „песя слабôсть“. Звычайна назва „холера“ взята, якъ однî кажуть, вôдъ грецкого слова „холе“, що значить „жовчь“, або, якъ кажуть другî, вôдъ гебрайского слова „холе ра“, що значить зновъ „лиха слабôсть.“

Колижь холера такъ дуже давна, то певно мусить стати дивно, чому она ажь теперь загощуе чимъ разъ бôльше. Рѣчь то зовсѣмъ природна. Давнѣйше лютилась она лишь тамъ, де еѣ первѣстна вôтчина; Европейцѣ або зовсѣмъ не заходили въ тî стороны, або лишь дуже рѣдко и не заносили еѣ. Теперь же, коли звязь Европы зъ Азіею стала дуже велика, коли нашî люде туды частѣйше ѣздять и зъ вôдтамъ вертають, то й частѣйше еѣ заносять. А иде она куды ѣй догôдно: або сухимъ путемъ черезъ Персію до Россіѣ а зъ вôдтамъ до насъ, або кораблями до Египту а зъ вôдси до Италіѣ, Франціѣ, Анґліѣ и т. д.

Коли холера першій разъ въ 1817 р. рушилась зъ Индіѣ, то выбухла насамперед надъ берегами Ґанґесу въ мѣстѣ Єссора, а зъ вôдси пôшла була однымъ бокомъ до Персіѣ и Сиріѣ та Малои Азіѣ а другимъ бокомъ до Хіны и на островы Молюцкî та Филиппиньскî. Кôлько тогды выгинуло людей, годѣ знати, але певно, що сотки тысячѣвъ. Вôдъ сеи поры стала она посувати ся чимъ разъ дальше и въ 1822 дôйшла ажь до Табрісъ въ Персіи, въ 1829 р. появилась була въ Бохнѣ а въ 1830 р. въ Оренбурзѣ; зъ весною того року завернула зновъ до Табрісъ, а въ липню и серпню дôйшла до Тіфліса а вôдтакъ и до Астрахану, зъ вôдки, якъ и сего року пôшла горѣ Волгою ажь до Москвы. Опôсля перенесла ся до Петербурга, а въ 1831 р. явила ся въ цвѣтни въ Варшавѣ и вôдтакъ лютилась въ цѣлôй Польщи. И зъ сего часу нема докладныхъ записокъ, кôлько людей померло на ту пошесть; обчисляють лишь, що въ двохъ ґуберніяхъ и въ Варшавѣ разомъ занедужало було на холеру 25.820 людей а зъ тыхъ померло 9.831. Зъ вôдси посунулась холера дальше до Берлина и Гамбурґа а въ 1832 р. появилась вже въ Парижи и Лондонѣ.

Такъ ширилась холера по Европѣ зъ малыми перервами ажь до 1837. Вôдтакъ наста-

мусѣла бы роздѣлити ся вся робота, а черезъ те могли бы настати спôзненя и суперечки, котрŷ въ тôмъ случаю булибъ подвôйно грôзнŷ. Та всего того годѣ оминути, коли тôлько рука объ руку зъ властями цѣсарскими пôдуть — о чôмъ не сумнѣваю ся — и высшŷ власти автономичнŷ: Выдѣлъ краєвый и повѣтовŷ репрезентаціи, скоро лишь Вы, Екcеленціє, представите имъ, яка грôзна небезпечнôсть и що треба конче робити скоро и згôдно. Впрочôмъ я знаю, що власти тŷ, такъ якъ и я, мають те саме пересвѣдченє, що въ тôмъ теперѣшнôмъ положеню не розходить ся анѣ о то, щобы докладно держати ся мертвои буквы закона, анѣ о безоглядне додержуванє компетенцій або формы, а розходить ся о скору и успѣшну акцію въ интересѣ доброи справы, для добра цѣлои людскости, загроженои тяжкимъ нещастємъ, для добра краю и монархіѣ.

(Конець буде).

Переглядъ политичный.

Подорожь президента міністрôвъ ґр. Таффого на дворъ цѣсарскій до Ишль дала Fremdenblatt-ови нагоду до слѣдуючои замѣтки: Президентъ міністрôвъ ґр. Таффе ѣздить що року до лѣтнои резиденціѣ цѣсарскои, а сего року була поѣздка туды тымъ бôльше потрѣбна, бо потреба була здати Є. Вел. Цѣсареви справу зъ важныхъ робôтъ парляментарныхъ. Однакожь всѣ поголоски о якôйсь великôй вазѣ сеи поѣздки суть зовсѣмъ безосновнŷ. Ходить вправдѣ чутка, що міністеръ дръ Пражакъ має уступити и мабуть вже рѣшивъ ся на то подаючи за причину свою глубоку старôсть (дръ Пражакъ має 72 лѣтъ), але о якихсь иншихъ змѣнахъ нема и бесѣды, а вѣсти о уступленю міністрôвъ ґр. Шенборна и Фалькенгайна суть безосновнŷ. У вступнôй статьи згадує тажь сама часопись о дімісіи дра Пражака яко вже о рѣчи певнôй и каже, що въ тôмъ нѣчо дивного, позаякъ въ вôдносинахъ политичныхъ настали такŷ змѣны, котрŷ дрови Пражакови усунули зовсѣмъ ґрунтъ пôдъ ногами.

Sonn- u. Montags-Ztg. доносить, що міністеръ дръ Пражакъ подавъ ся вже до дімісіѣ и що єго мѣсце въ кабінетѣ займе дотеперѣшный намѣстникъ Чехіѣ, ґр. Тунъ.

Холера въ Россіи ширить ся все ще дальше, а пôсля приватныхъ вѣстей, якŷ одержано въ Гамбурзѣ, мала зъ великою силою выбухнути въ Поти надъ Чорнымъ моремъ. Межи тамошными робôтниками наставъ въ наслѣдокъ того великій переполохъ и многŷ зъ нихъ поутѣкали, такъ що кораблѣ, котрŷ тутъ приѣхали за наборомъ, стоять вже вôдъ кôлькохъ днѣвъ на дармо, нема кому товары зносити. — Schles. Ztg. обстає упорно при тôмъ, що й въ Варшавѣ проявила ся холера, а въ послѣднихъ дняхъ мало бути навѣть кôлька выпадкôвъ занедужаня въ Сосновицяхъ надъ границею.

Зъ Лондону доносять, що льордъ Сальсбері має заразъ по скликаню парляменту зажадати вôдъ палаты пословъ вотумъ довѣрія, а колибъ єго не одержавъ, подасть ся до дімісіѣ.

Недавно тому подавали мы вôдзывъ двохъ радикальныхъ часписей о сербскôй партіи радикальнôй, послухайможь теперь, що пишуть поступовŷ и лібералънŷ часописи о тôй партіи. Поступове „Видело" каже: Множество здôбныхъ людей прогнано изъ службы державнои, абы зробити мѣсце для радикалôвъ безъ занятя, людей безъ всякихъ здôбностей и образованя, котрŷ лише що выйшли въ кріміналу. Тŷ, що давнѣйше не мали що ѣсти, розкошують нинѣ, ходять въ аксамітахъ и шовку, а урядники, що мають по двацять и трицять лѣтъ службы, не дôстають платнѣ й по два мѣсяцѣ. Ліберальна „Застава" пише: Здôбныхъ людей прогнано, а на ихъ мѣсце пороблено бувшихъ шинкарôвъ та рѣзникôвъ префектами окружными и повѣтовыми лишь для того, що они радикалы.

Партія радикальна розлѣтає ся чимъ разъ бôльше. Теперь оголосило 50 радикальныхъ выборцѣвъ, по найбôльшôй части начальникôвъ громадъ, що выступають зъ партіѣ радикальнои а за причину того подають страшенный гнетъ податкôвъ, якŷ наставъ зе партіи радикальнои, котра до трохъ лѣтъ наробила 100 міліонôвъ новыхъ довгôвъ.

Зъ Софіѣ доносять, що то були представителѣ Румуніѣ, Италіѣ и Бельґіѣ, котрŷ вставляли ся за тымъ, щобы убійникôвъ Белчева помилувати, а починъ до того давъ румуньскій аґентъ дипльоматичный. Французскій аґентъ не мѣшавъ ся зовсѣмъ до сеи справы.

Новинки.

Львôвъ дня 1 Серпня.

— **Дирекція краєвои школы шевскои въ Угновѣ** оголошує: Зъ днемъ 1 вересня розпочинає ся наука въ краєвôмъ взôрцевôмъ варстатѣ шевскôмъ въ Угновѣ. Наука удѣляє ся безплатно. Ученики учать ся практично выробôвъ всякого рода обуви, а надто удѣляє ся наука доповняюча т. є. предметôвъ, потрѣбныхъ въ житю практичнôмъ, особливо въ торговли и промыслѣ. До школы можуть бути принятŷ тôлько тŷ ученики, котрŷ укôнчили лѣтъ 14, суть фізично розвиненŷ и укôнчили що найменше народну школу, або одержали вôдповѣднŷ науки; тŷ остатнŷ пôдлягають испытови вступному. Записы тревають до 20 серпня. Крôмъ того подає ся отсимъ до вѣдомости, що челядники шевцѣ, котрŷ учащали до школъ промысловыхъ можуть бути принятŷ въ роцѣ на часъ ограниченый на рôкъ другій науки. Тымъ буде удѣлятись наука анатоміѣ ноги, крою на основѣ рысункôвъ ґеометричныхъ и штука шитя на машинѣ. Интересованŷ можуть листовно порозумѣти ся зъ зарядомъ краєвого варстату шевского въ Угновѣ.

— **Приняте до духовныхъ семінарій.** Кандидаты стану духовного изъ станіславôвскои епархіѣ мають вносити свои поданя о приняте до духовнои семінаріѣ у Львовѣ до дня 20 вересня с. р. а дня 25 вересня о 9 год. рано мають просячŷ явити ся лично въ канцеляріи ординаріятскôй и пôддати ся испытови въ религіѣ и спѣву церковного. Просьбы треба вносити на руки урядôвъ деканальныхъ. — Поданя о приняте до вѣденьскои духовнои семінаріѣ треба вносити до 14 вересня с. р. а дня 27 вересня о 10 год рано мають кандидаты явити ся въ канцеляріи епископского ординаріяту.

— **Дръ Евсевій Черкавскій** задумує — якъ доносить N. fr. Presse — вложити мандатъ до Рады державнои и уступити такожь въ катедры львôвского університету.

— **Концерты „Бояна"** въ Дрогобичи и Самборѣ удали ся дуже добре що до выконаня артистичного. Якій бувъ зъ нихъ дохôдъ, ще не знати. Гостей на концертъ въ Дрогобичи було мало, але за те въ Самборѣ було богато. Публика була одушевнена продукціями Бояна и выкликувала Боянистôвъ по кôлька разôвъ. Найбôльше сподобались „Славяньскŷ имны".

— **Шукає ся спадкоємницѣ.** Судъ окружный въ Самборѣ пошукує незвѣстну зъ прôзвища Н. Н., вôддану доньку Анны Децикевичевои и подає до вѣдомости, що бл. п. Юліянъ Тхуржницкій записавъ для неи леґатъ 1000 зр. Куратором єсть дръ Будзыновскій въ Самборѣ.

— **Огонь.** Въ селѣ Воюшôвцѣ коло Прибôвки въ повѣтѣ ясліскôмъ выбухнувъ дня 27 липня о 10 год. вечеромъ сильный огонь въ хатѣ господаря Якова Кôлка и знищивъ майже все єго майно. Въ огни згорѣли стодола, двѣ стайнѣ, а въ нихъ 9 штукъ худобы, хлѣвъ зъ безрогами и хата зъ товарами Кôлка рôльничого. Шкоду убезпечену на 1000 зр. обчисляють на 3000 зр.

ла десятилѣтна перерва, а въ липню 1847 р. появилась холера знову въ Астраханѣ, вандрувала, можна сказати, ажь до 1863 р. по цѣлôй Европѣ. Въ сѣй порѣ занедужало було въ самôмъ Царствѣ польскôмъ на холеру вôдъ 25 мая 1852 р. до 9 цвѣтня 1853 р. ажь 116.525 людей, а зъ тыхъ померло 54.000, отже мало що не половина. Була то найстрашнѣйша холера, яка доси лютила ся въ Европѣ. Послѣдна велика вандрôвка холеры припадає на роки мѣжь 1865 р. а 1876 р. Вôдъ сеи поры являла ся онавъ рôжныхъ краяхъ зъ бôльшою або меншою силою. Въ 1883 р. лютилась она досыть сильно въ Єгиптѣ, въ 1884 р. въ полудневôй Франціи и Италіи, въ 1886 р. въ Парижи, въ декотрыхъ сторонахъ Нѣмеччины, въ 1887 р. на Сициліи и т. д.

Кôлько разôвъ однакожь дôставалась до насъ холера зъ Азіѣ, все добачено, що она досыть упорно держить ся певныхъ дорôгъ, а то вже каже намъ догадувати ся, що она не иде воздухомъ, лишь держить ся землѣ. Якъ въ трицяти рокахъ вийшла она зъ Табрісъ въ Персіи а пôшла одною стороною до Тифліса а другого черезъ Астраханъ понадъ Волгу ажь до Москвы, такъ держить ся и теперь тои самои дороги: она выйшла изъ Мешеда въ Персіи, зайшла однымъ бокомъ на повнôчный всхôдъ ажь до Ташкенту, другимъ бокомъ черезъ Баку, Астраханъ и Царицинъ на захôдъ надъ Донъ а зъ вôдси до Харкова а наконець серединою зъ Астрахану горѣ Волгою ажь поза Нижный Новгородъ. Теперь вже стане ясно, длячого въ Москвѣ и Петербурзѣ побоюють ся, що холера и туды дôстане ся: она иде давною дорогою, котрою вже ходила.

Спостережено дальше, що та пошесть особливо любує собѣ въ декотрыхъ сторонахъ и тамъ выступає зъ цѣлою силою; иншŷ стороны знову єй не подобають ся и она ихъ зовсѣмъ не тыкає, оминає, а се другій доказъ, що холера держить ся бôльше землѣ, бо колибъ ишла воздухомъ, то ледви бы такъ оминала декотрŷ мѣсця. Суть такŷ мѣсця, що хочь и якъ холера доокôлесенька нихъ лютить ся, а они таки не тыкає. До такихъ мѣсць зачисляють зъ давенъ давна мѣста Баденъ пôдъ Вѣднемъ Ліонъ, Версайль и Седанъ въ Франціи, Бермінґемъ и Чельтомгемъ въ Анґліи, Фалюнъ въ Швеціи, Перекопъ на Кримѣ въ Россіи и др. Противно, суть мѣсця, о котрыхъ можна на певно сказати, що скоро лишь холера въ ихъ сторонахъ появить ся, то ихъ не омине а буде въ нихъ зъ цѣлою силою лютити ся; до такихъ належать н. пр. Баку и Астраханъ та майже всѣ мѣста надъ Волгою. Въ мѣстахъ якъ Вѣдень, Монаховъ, Шпаєръ и другŷ спостережено, що холера лютилась тутъ за каждый разъ найбôльше лишь въ декотрыхъ домахъ. То єсть знову доказъ, що пошесть та держить ся землѣ и мабуть чи не въ нѣй знаходить для себе помôчь.

Найлѣпшимъ доказомъ, що холера держить ся землѣ, суть слѣдуючŷ два примѣры. На островахъ Мальта и Ґоццо въ Середземнôмъ мори була холера вôдъ 1835 р. сѣмъ разôвъ. Оба островы лежать дуже близько себе, мають однакову землю и однаковый климатъ; рôзнять ся вôдъ себе лишь тымъ, що Мальта єсть трохи бôльша и має дуже добрŷ пристани; въ наслѣдокъ того пристають тутъ кораблѣ изъ всѣхъ краѣвъ. Противно же Ґаццо не має не то анѣ однои пристани; але хочбы якого такого заливу; островъ сей не може инакше зноситись зъ людьми, якъ лишь черезъ Мальту. Отже кôлько разôвъ появилася холера на Мальтѣ, то прийшла и на Ґоццо, але за каждый разъ ажь въ три або чотири недѣлѣ пôзнѣйше, якъ выбухла на Мальтѣ. Годѣ припустити, щобы заразокъ холеры передоставалъ ся рôвночасно на Мальту и Ґоццо, бо колибъ такъ було, то мусѣла бы холера появляти ся рôвночасно на обохъ островахъ, а деколи може появилась бы па Ґоццо и скорше. Выходить зъ того, що холера дôстає ся на Ґоццо не инакше якъ тымъ способомъ, що єѣ заносять туды люде въ Мальты.

Спостережено такожь вже вôдъ давна що холера на корабляхъ на широкôмъ мори не проявляє ся нѣколи, а вжежь не було бы нѣгде догôднѣйшого мѣсця для сеѣ пошести

— **Повѣнь.** Поволи надходить чимъ разъ бôльше вѣстей о шкодахъ, якѝ послѣдна злива наробила. До вѣстей про выливы Днѣстра, Прута и Черемоша, приходить теперь вѣсть про выливъ Ломницѣ. Дня 27 липня прибула була вода въ тôй рѣцѣ на сяжень и позаливала особливо громады Сливки, Ясень та Небилôвъ. Въ поляхъ наробила вода страшенной шкоды, бо все замулила и такъ розбила всю надѣю на жнива; люде ходять теперь засумованѝ та журять ся, якъ тутъ теперь выжити та чимъ обôгнати всѣлякѝ потребы. Межи Ясенемъ а Рожнѣтовомъ комунікація вже третій день перервана, бо вода забрала мôстъ на дорозѣ до Рожнѣтова; дороги громадскѝ въ Сливкахъ и Ясеню стоять пôдъ водою. Пôдчасъ повени мало що не утопивъ ся оденъ пятилѣтный хлопчина, котрого ледви выратовано. Найбôльше може потерпѣла громада Сливки, котру вже четвертый рôкъ разъ поразъ навѣщує таке нещастє; въ 1889 р. була тутъ повѣнь, въ 1890 р. неурожай, въ 1891 градъ и повѣнь, а теперь знову повѣнь.

— **Дики.** Въ околицяхъ Старого Мѣста намножилось только диковъ, що анѣ обôгнатись вôдъ нихъ на поляхъ, де роблять великѝ шкоды. Черезъ нихъ въ Топôльници лучилась навѣть сумна пригода. Оденъ селянинъ стрѣливъ до дика, а забивъ сусѣда. Дня 4 с. м. мають тамъ вôдбути ся ловы, щобы троха „перетеребити“ диковъ.

— **Въ Судовôй Вышни** арештовано тамошного покутного писаря Копля Літтмана, званого звычайно Копцьомъ и вôдставлено до слѣдчои вязницѣ суду окружного въ Перемышли. Копцьо вже вôдъ 15 лѣтъ займавъ ся своимъ ремесломъ та немало скривдивъ людей. Єго арештовано теперь за всѣлякѝ обманьства.

— **Страйкъ жидôвскихъ робôтниковъ въ Коломыи.** Вôдъ колькохъ днѣвъ застановило роботу около 400 робôтниковъ ткацкихъ въ Коломыи, котрѝ вырабляють т. зв. „талесы“ т. є. плахты, котрыми жиды накрывають ся пôдчасъ молитвы. Робôтники жалують ся, що фабриканты ихъ дуже вызыскують и для того присягли собѣ на „тойру“ въ божници, що будуть доты страйкувати, доки фабриканты не пôдвысшать имъ платнѣ и не зменшать числа годинъ роботы. Коли дня 29 липня арештовано головныхъ провôдниковъ страйку, то другѝ робôтники напали на оденъ изъ головныхъ будынковъ фабричныхъ, повыбивали тамъ шибы та поломили все внутрѣшне урядженє. Въ мѣстѣ наставъ великій рухъ, сконсиґновано жандармерію а численнѝ патролѣ ходять по мѣстѣ.

— **Крадѣжъ.** Въ Бучачи укравъ хтось сими днями замкнену касу въ бюрѣ инспектора поліціѣ тамошного маґістрату. Єсть пôдозрѣнє, що тои крадежи допустивъ ся хтось изъ службы.

— **Самоубійникъ,** Іосифъ Стефаньскій, що вôдобравъ собѣ оногды у Львовѣ на стрѣльници житє выстрѣломъ зъ револьвера, бувъ помôчникомъ купецкимъ зъ Кракова. Вôнъ зайшовъ бувъ до одного ручникаря купити револьверъ, але казавъ, що передъ тымъ ще мусить єго выпробовати на стрѣльници, а що заразъ не заплативъ за него, то ручникарь пославъ зъ нимъ хлопця. Прийшовши на стрѣльницю, сѣвъ вôнъ зъ хлопцемъ на лавку и розговорювавъ, а по хвили вставъ, вôдôйшовъ на бôкъ, приложивъ револьверъ до устъ и стрѣливъ, а куля розбила голову и вылетѣла. Самоубійникъ не мавъ при собѣ анѣ крейцара; найдено при нѣмъ лишь листъ, въ котрôмъ написавъ, що мусить вôдобрати собѣ житє, и просить, щобы продано єго рѣчи и заплачено зъ того готель, въ котрôмъ мешкавъ.

— **Убійство зъ причины кота.** Въ послѣдныхъ днях передъ вѣденьскимъ судомъ вôдбулась розправа о убійство, до котрого причину давъ котъ. На третôмъ поверсѣ одной каменицѣ мешкали двѣ родины Людвіґъ и Йоне. Людвіґи мали кота, а Йоне мавъ 10-лѣтного сынка. Той сынокъ копнувъ разъ кота ногою, а що се бачила Марія Людвіґъ, то загрозила хлопцеви битємъ. Хлопець поскарживъ ся батькови и зъ того пôшла сварка и незгода межи одною а другою родиною. Одного дня пôдчасъ сварки Іосифа Йоне зъ Марією Людвіґъ, надôйшовъ чоловѣкъ Маріѣ. Йоне зачавъ утѣкати, спотикнувъ ся и упавъ. Людвіґъ схопивъ єго парасоль и зачавъ єго бити по головѣ. Тогды Йоне вытягнувъ цизорикъ и встромивъ противникови нôжь въ груди въ саме серце, такъ що Людвіґъ сейчасъ померъ. Отже тому стававъ Йоне передъ судомъ, оскарженый о убійство. А що оборонець выказавъ, що обжалованый лише для власнои обороны вытягнувъ нôжь, то Йоне засуджено лише на пôвъ року строгои вязницѣ. А котъ собѣ здоровъ ходить и нѣчимъ не журить ся.

— **Верблюды.** Въ маєткахъ И. Толстого, положеныхъ въ Орловскôй и Самарскôй ґуберніи, зачали уживати до польныхъ робôтъ верблюдôвъ. Пробы, робленѝ зъ ними въ поли въ господарскихъ роботахъ рôжного рода, дали такій результатъ: При ораню потрôйными плугами Меліна и Зака два верблюды выстануть зовсѣмъ, то значить оденъ верблюдъ заступає пôвтора коня. При ораню верблюды дуже вытревали, а робота пôдчасъ дощу зовсѣмъ не шкодить имъ. При машинахъ до кошеня и жнива тяжко ними поводити особливо при скрутахъ и черезъ то лишає ся богато збôжа незжатого. Въ ґуберніи самарскôй, де досыть недбало жнуть, не звертають уваги на сю недокладнôсть роботы. Думали, що верблюдъ не дбає, коли єго тнуть комахи, а тымчасомъ вôнъ такъ само не терпить ихъ, якъ кôнь.

— **Дванацять разôвъ вдôвцемъ.** Въ Цакатекасъ въ Мехіку арештовано сими днями одного американьского купця, Франка Ляззона, за то, що вôнъ провинивъ ся противъ старого американьского закона о сопружествѣ, котрый однакожь єсть ще й до нинѣ правосильнымъ. Ляззонъ приѣхавъ бувъ передъ чотирома роками зъ мѣста Мехіко до Цакатекасъ и привѣзъ зъ собою хорошу жѣнку, якусь Испанку, котра однакожь въ два мѣсяцѣ по приѣздѣ померла. Незадовго по тôмъ оженивъ ся Ляззонъ другій разъ, але въ два чи три мѣсяцѣ умерла и та жѣнка, хочь була молода. Ляззонъ не довше сумувавъ по другôй жѣнцѣ, якъ лишь три мѣсяцѣ и оженивъ ся знову. Въ мѣстѣ мало хто звертавъ увагу на Ляззона, ажь ось розôйшла ся чутка, що вôнъ женить ся вже тринацятый разъ, вôдъ коли приѣхавъ до Цакатекасъ. Довѣдались о тôмъ власти, а що на разѣ не могли єму доказати, що єго жѣнки умирали не природною смертію, то арештували єго на пôдставѣ старого мехіканьского права, котре не дозволяє вдôвцеви бôльше разôвъ женити ся якъ девять. Ляззонъ має теперь 40 лѣтъ, єсть чоловѣкъ образованый и перебуває вже вôдъ многихъ лѣтъ въ Мехіку.

якъ на корабли, де на однôмъ суднѣ жиє при купѣ по колькасотъ людей и що хвиля стыкають ся зъ собою; єсть то дуже велика рѣдкôсть, щобы бодай значна часть залоги якогось корабля вымерла на широкôмъ мори. Занедужавшѝ на холеру, котрыхъ забравъ якійсь корабель, або умирають на нѣмъ, або дужають, але вôдъ нихъ рѣдко лишь розширюєсь пошесть по цѣлôмъ корабли. Длятого то нема лѣпшого способу устерегти залогу вôдъ холеры, якъ лишь выплысти на широке море. Въ 1884 р. завезено холеру кораблемъ до Тульону, а прецѣ на самôмъ корабли пôдчасъ цѣлои дороги нѣхто анѣ не занедужавъ анѣ не померъ на холеру.

Дальше показало ся, що холера дуже рѣдко заходить въ горы и гôрскѝ долины, а навѣть на долахъ не всюды однаково лютить ся, лишь оминає иногды значнѝ просторы. Такожь не суне ся она такъ дуже гостинцями и вздовжь зелѣзниць якъ понадъ рѣки. Зъ того всего прийшли люде до того переконаня, що то земля мусить мати якійсь такій вплывъ на заразокъ холеры, що вôнъ доставшись на ню, множить ся и ширить ся, а що холера иде вогкими долинами понадъ рѣки, то стали доказувати, що одною изъ причинъ ширеня ся холеры єсть вогка, поровата земля, котра якъ губка втягає въ себе воду и держить єѣ въ собѣ. Стороны, де єсть така земля, суть найдогôднѣйшѝ до того, щобы тамъ заразокъ холеры якъ найлѣпше розвивавъ ся. Противъ того пôднесено однакожь той замѣтъ, що прецѣ на Ґібральтарѣ и Мальтѣ суть скалы, а мимо того тамъ холера звычайно дуже сильно выступає. Отожь Петенгоферъ ѣздивъ 1868 р. на Ґібральтаръ и Мальту та переконавъ ся, що мѣсто Ґібральтаръ не лежить на твердôй скалѣ лишь на зубôчи зъ червонои землѣ, котра припирає до твердыхъ скалъ. Земля та втягає въ себе такъ богато воды, що въ мѣстѣ єсть бôльше якъ 100 керниць, котрѝ лежать высше якъ поверхня моря. Скала на Мальтѣ єсть знову такъ мягка, що даєсь рѣзати пилою або ножемъ, а такъ поровата, що втягає въ себе воду якъ губка.

Впадає такожь и то въ очи, що холера появляє ся по найбôльшôй части лѣтною порою, въ мѣсяцяхъ червню, липню и серпню. Рѣдше вже зъ весни або въ осени; въ зимѣ майже нѣколи ся пошесть не буває. Не треба однакожь думати, щобы до того причинялась лишь сама теплота; складають ся на то ще и другѝ причины, а головно дощѣ, котрѝ въ деякихъ рокахъ часто перепадають и наповняють землю водою та удержують вогкôсть у воздусѣ.

Наконець треба ще зважити, чи холера єсть такъ заразлива якъ н. пр. вôспа, кôръ и другѝ того рода слабости. Колибъ такъ було, то мусѣли бы найбôльше тѝ гинути, що мають яке дѣло зъ недужими на холеру, що зъ ними стыкають ся, н. пр. лѣкарѣ, служба шпитальна и т. д. Тымчасомъ такъ не єсть, а зъ того выходить, що заразокъ холеры переносить ся якось иншимъ способомъ на людей, а не лишь черезъ само дотыканє ся недужихъ на холеру.

(Дальше буде.)

Штука, наука и література.

Ч. 14 „Зорѣ“ заслугує на всяку похвалу и що до выбору літературного матеріалу и илюстраціи. Портретъ на першôй сторонѣ вображає намъ автора руско-нѣмецкого словаря, Е. Желехôвского. Образъ першій показує, якъ выглядає водопадъ въ Манявѣ, а другій руины замку въ Бучачи. Оба тѝ образы выконанѝ чисто и вдатно. Крôмъ статей, зачатыхъ уже въ попередныхъ числахъ находимо въ тôмъ числѣ цѣкаву поезію К. Устіяновича, де вôнъ нарѣкає на теперѣшный реалістичный напрямъ у літературѣ, и поетичне оповѣданє Панька п. з. Текинка. Маленька поезія Журбы „До Вкраины“ могла и не являтись на свѣтъ божій, бо се досыть лихе наслѣдованє початку „Тадея“ Мицкевича. О. Колесса пояснює въ тôмъ числѣ двѣ мало знанѝ Шевченковѝ поезіи: „До сестры“ и „Хустина“. Крôмъ того єсть тамъ посмертна оповѣстка про двохъ заслуженыхъ Украинцѣвъ, Остапа Онацовича и Миколу Савича. Богато цѣнныхъ вѣстокъ кôнчить се число. — Тов. „Посвѣта“ выдало цѣкаве оповѣданє про Юрка Стефензона, що выдумавъ зелѣзницю. Оповѣданє се написала М. Загôрна.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Римъ 1 серпня. Испаньске правительство заповѣло урядово, що вышле ескадру на торжество Колюмба до Ґенуи. — Етна перестала вже выбухати.

Єна 1 серпня. На вчерашныхъ зборахъ мавъ кн. Бісмаркъ бесѣду, въ котрôй боронивъ ся противъ закиду, що вôнъ дѣлає противъ монархіѣ. По полудни вôдъѣхавъ кн Бісмаркъ до Шенгавзенъ.

Надъ-Епідъ 1 серпня. Гр. кат. архіепіскопъ Ванча померъ нагло.

Лондонъ 1 серпня. Бюро Райтера доносить зъ Тегерану: въ провінціяхъ Астерабадъ, Масендеранъ и Ґірлянъ холера дуже ослабла, въ провінціи Хоросанъ и въ мѣстѣ Ардебіль зовсѣмъ щезла а лютить ся ще лишь въ Діоферъ на всходъ вôдъ Тегерану. Вѣсть, будьто бы холера выбухла такожъ въ мѣстѣ Табрісъ, єсть неправдива.

Розкладъ поѣздôвъ зелѣзничихъ

(важный вôдъ 1 мая с. р.)

Вôдходять:	Курєръ		Особовый			Мѣшаный
До Кракова	3·07	10·41	5·26	11·01	7·56	—
„ Пôдволочискъ въ Пôдз.	3·10	—	10.02	10·52	—	—
(зъ голов. двор.)	2·58	—	9·41	10·26	—	—
„ Черновець	6·36	—	9·56	3·22	10·56	—
„ Стрыя	—	—	6·16	10·21	7·41	—
„ Белзця	—	—	9·51	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	7·36
„ Зымнои Воды	—	—	4·36	—	—	—
Приходять:	**Курєръ**		**Особовый**			**Мѣшан.**
Зъ Кракова	6·01	2·50	9·01	6·46	9·32	—
„ Пôдволоч. на Пôдзам.	—	2·45	9·17	6·55	—	—
„ (на гол. двор).	—	2·57	9·40	7·21	—	—
„ Черновець	10·09	—	7·56	1.42	7·06	—
„ Стрыя	—	—	1·41	9·16	2·35	—
„ Белзця	—	—	4·48	—	—	—
„ Сокаля	—	—	—	—	—	8·32

Часъ, львôвскій; рôзниця вôдъ середно-европейского (зелѣзничого) о 35 мінутъ: на зелѣзницяхъ 12 год., у Львовѣ 12 и 35 мін. Цифры товстѝ и пôдчеркненѝ мінуты означають часъ нôчный вôдъ 6 год. вечеромъ до 5 год. 59 мін. рано.

Одвѣчальный редакторъ: Адамъ Креховецкій

Зъ друкарнѣ В. Ловиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.